

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כג, תשל"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

רפאל לוי

מלות שלילה במשפט

באיזו משלוש הדרכים שלהלן מוטב לנסח את המשפט

הזה?

א': אין להשתמש בחומר מלבין, בחומר סיכה, במים מזוקקים...

ב': אין להשתמש בחומר מלבין ולא בחומר סיכה ולא

במים מזוקקים...

ג': אין להשתמש לא בחומר מלבין ולא בחומר סיכה

ולא במים מזוקקים...

לפנינו משפט, שמושאו הוא צירוף של איברים מקבילים:

"בחומר מלבין, בחומר סיכה וכו'". נשואו של משפט זה

נשלל: "אין להשתמש". השאלה היא, איזו דרך עדיפה:

שלילת הנשוא בלבד (דרך א') או הוספת מלת שלילה באיבר

המקביל השני והשלישי (דרך ב') או הוספת שלילה בכל

אחד מן האיברים המקבילים (דרך ג')?

במשנה אנו מוצאים אישור הן לדרך ב' והן לדרך ג'.

הרי דוגמאות אחדות ממסכת שבת:

דרך ב': שבת, ד, ד: "אין חמור יוצא במרדעת, בזמן שאינה

קשורה לו ולא בזוג... ולא בטולם שבצוארו..."

שבת, ו, ג: "לא תצא אשה במחט הנקובה ולא

בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר..."

דרך ג' שבת ב, א: "אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן
 ולא בכלך ולא בפתילת האידן..."
 שבת ד, א: "אין טומנין לא בגפת ולא בנבל
 לא במלה ולא בסיד..."
 שבת ו, א: "לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא
 בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה..."
 שבת ו, ד: "לא יצא האיש לא בסוף ולא בקשת
 ולא בתריס..."

יוסף טובי

לעניין "צבת - צפת"

בקונטרס רכיה של "לשוננו לעם", אדר תשל"ב, עמ'
 147-148, הביא פרופ' אפרים א' אורבך עדות ספרותית,
 שהאשכנזים בימי גדולתה של צפת במאה הט"ז ביטאו את שמה
 "צבת", על-פי דברי ר' מיכל מארפשטיק בהקדמתו לפירוש
 "מנחה חדשה" על פרקי אבות.

ברצוני לחזק עדות זו מתוך כתיבת שם העיר צבת
 במקום "צפת" בתחילת המאה ה"ז, כפי שאנו מוצאים פעמיים
 בפנקס ק"ק וורמייזא:

א. "היום יום ב' כ"ד סיון שס"א לפ"ק לקחנו שב כמ"ר
 יוסף בר דוד ז"ל אופנהיים ואני השפל יודא בן הר"ר משה

1. המובאות על פי David Kaufmann, R. Jair Chajjim

Bacharach, Trier 1894, עמ' 16, הע' 3 ועמ' 17, הע' 1.